

Barlangtani Intézet

D - 1983 - 13.

* Könyvtára *

VMTE

DIOGENES

1983

Jelentés
a

KPVDSZ Vörös Meteor TE

DIOGENES

csoportjának

1983. évi

munkájáról

JÓGENES

Csepreghy F.
Hachbold M.
Homa M.
Kalóz E.
Kékesi Gy.
Kiss P.
Kolontár J.
Kovács I.
Nemecsek G.
Omais M.
Pesti É.
Petrányi D.
Scholtz F.
Thieme A.
Vámos A.
Vámos J.
Vida I.
Vida Z.
Venkovits I.

VMTE
BUDAPEST

JÓSZERENCSET
GOOD LUCK

1983

I r t á k : Csepreghy Ferenc

Thieme András

Szerkesztette: Thieme András

Fényképezte : Thieme András

Rajz és

grafika : Vámos Antal

T A R T A L O M J E G Y Z É K

Összefoglalás az 1983 évi munkákról	3	oldal
Szarvasetetői víznyelő	8	"
Csúnya völgy és barlangjai	9	"
Pénzpataki víznyelőbarlang	17	"
A vízszintmérérs adatai	19	"
A Diós pataki II, III. sz. barlangok	21	"
B e m u t a t j u k . . .	22	"
Csepreghy F: Néhány magyarországon használt technikai segédeszköz vizsgálata	25	"
Thieme A: Ki legyen a barlangkutató csoport vezetője	30	"
1 9 8 3 évi túráink jegyzéke	44	"
1 9 8 4 évi kutatási terv	45	"

M E L L É K L E T E K

1. A Pénzpataki víznyelő földgátjának metszete
2. A Pénzpataki víznyelő néhány talajmintájának
    elemzési eredményei
3. A Csúnya völgyi Baka barlang térképe

Csoportunk - mely a KPVDSZ Vörös Meteor TE Barlangkutató Szakosztályának keretén belül működik - 1983 évi tevékenységének céljául a következő feladatokat tűzte ki:

- feltáró kutatás a Szarvaszetetői víznyelőben, állagmegóvás és klimavizsgálatok ugyanitt,
- a Csúnya völgy keleti oldalának további bejárása, térképezése, dokumentálása,
- a Pénzpataki víznyelőben:
  - a földgát további erősítése,
  - a szifonkerülő járat bontása,
  - merülés a szifonban,
  - hidrológiai vizsgálatok,
  - klimamérések
- a Diós pataki II, III. sz. víznyelőkben ill. barlangban bontás, biztosítás, és klimamérések

A fenti munkálatokat hétvégi munkatúrákon, ill. időszakos táborok során kívánjuk elvégezni.

Részt kívánunk venni az Országos Barlangostalálkozó eseményein. Túrákat tervezünk az ország - számunkra - ismeretlen vagy kevésbé ismert barlangjaiba.

Tanulmányutakat tervezünk Románia és Bulgária barlangjaiba, helyi barlangkutatókkal közösen.

Részt kívánunk venni a II. Idegenforgalmi Barlang Kongresszuson. Taglétszámunk emelését nem tervezzük.

Vállalt feladatainkat jórészt hétvégi munkatúrákon valósítottuk meg. Április 1 - 10, augusztus 6 - 21, november 4-7 között táborot szerveztünk. A kutatómunkához szükséges anyagi eszközöket változatlanul saját erőből, mindennemű állami támogatás nélkül teremtettük elő. Hogy ez mekkora összeget - és mennyi munkát - jelentett, arra álljon itt az alábbi három adat. 1983-ban

hétvégi munkatúrákra	64.566.- Ft.-ot,
táborainkra	52.418.- Ft.-ot,
felszerelésre	63.989.- Ft.-ot

fordítottunk. Ha hozzáveszem az egyéb működési kiadásokat - példának okáért az éves jelentés kapcsán felmerülőket - és adót, akkor nyilvánvalóvá válik hogy mekkora terhet vállal magára az, a csoport, amelyik ma Magyarországon barlangkutatásra vállalkozik. Ezért lenne nagyon időszerű, ha a szakmai szervezet legalább annyi energiát fordítana a pénzügyi terhek csökkentését célzó tevékenységére, mint amennyit a barlangkutatás ellenőrzésére és adminisztrálására fordít.

Mégis, minden akadály ellenére, ez az év sem múlt el eredmények nélkül.

Eredményeink:

- fenntartási munkák a Szarvasetetői víznyelőben,
- egy nagyobb és több kisebb barlang felkutatása a Csúnya-völgy keleti oldalában,
- a Pénzpataki víznyelőben:
  - tovább erősítettük, és részben átépítettük a földgátat,
  - folytattuk a szifonkerülő járat bontását,

- felmértük az un. Sáros kúrtóket,
- folytattuk a vízszintmérést
- bontottunk a Diós pataki II. sz. víznyelő belső patakmedrében, ill. próbabontást végeztünk a III. sz. barlangban.

A klimavizsgálatokat egyelőre elhalasztottuk, mivel ennek rendszeres végzése olyan pluszköltséggel járt volna, amit már nem tudtunk vállalni. Részben ugyanilyen, részben technikai okok miatt maradt el a merülés a Pénzpataki víznyelőben, ill. a tervezett hidrológiai vizsgálat, de a következő kutatási ciklusban mindkettőt meg akarjuk valósítani.

- folytattuk az ország barlangjainak bejárását,
- résztvettünk az Országos Barlangostalálkozó rendezvényein Cserszegtomajon,
- kolozsvári barlangkutatókkal közösen egyhetes tábort tartottunk Sonkolyoson,
- a szakosztály más csoportjaival együtt - 6 fővel - résztvettünk az Idegenforgalmi Barlangok II. Nemzetközi Kongresszusán,
- 4 tagunk volt jelen az aggteleki Barlangmentési Konferencián, lehetővé tettük egy kolozsvári barlangkutató részvételét a konferencia munkájában, kaulozoltuk a hivatalos szóvjét küldöttséget, és vendégül láttunk négy moszkvai kutatót közel három hétig. A konferencia gyakorlati bemutatóját az egész csoport megtekintette.

A konferencia idején rendkívüli sajnálattal tapasztaltuk, hogy egyes rendezők milyen mereven értelmeztek bizonyos - előzetes - megállapodásokat.

Szre^encsére a rendezők többsége nemcsak a megállapodások betűjét, hanem szellemét is figyelembe vette, korrekt, segítőkész, és megértő volt.

Mindent egybevetve tehát eredményes évet zártunk. Kitzött céljaink döntő többségét elértük, és ha el is maradt egy-két program, azok nem veszélyeztették a főbb célok megvalósítását. A következő kutatási ciklusban bizonyára nem marad el megvalósításuk.

KUTATÁSI TERÜLETÜNK

továbbra is a Rejteki Munkásház - Kajla völgy - Hór völgy - Tebe puszta - Balla völgy - Répáshuta - Rejteki munkásház által határolt terület, melyen négy fontosabb objektumot tartunk számon:

- I. Szarvaszetetői víznyelő
- II. Csúnya-völgy és barlangjai
- III. Pénzpataki víznyelőbarlang
- IV. Dióspataki II.-III. sz. barlangok

I. Szarvaszetetői víznyelő.

A barlangban időszakosan dolgoztunk, egy-egy alkalommal átlagban 4-5 fővel. Tevékenységünk egyrészt a bejárat biztonságossá tételére, másrészt a meglévő szűkület bővítésére irányult.

Nyári táborunk első felében sikerült kisebb kibontásokkal, kiékelésekkel biztonságossá tenni a bejáratot, és megoldani, hogy a víz a bejárat közelében közvetlenül jusson le az alsó szintre.

Minden erőfeszítésünk ellenére az idén sem tudtuk áttörni az évek óta gondot okozó szűkületet. Pedig ezidén minden technikai felszerelés - elektromos vésőgép, aggregátor, relé, megfelelő vezeték - együtt volt hozzá, de két hét alatt sem tudtunk kielégítő értékű védőföldelést kialakítani. Próbálkoztunk esővel, rúddal, lemezzel, normál talajban és patakmederben, de nem volt sikerünk. Pedig az idő is nekünk szurkolt, szinte nem is esett.

A következő nekifutást 1984 tavaszán tervezzük, más típusú - földelést nem igénylő - aggregátorral, és esetleg hálóföldeléssel. Az nem lehet hogy ennyi munka után se legyen itt barlang/

II. A Csúnya-völgy és barlangjai.

Ebben az évben is folytattuk a völgy keleti oldalának bejárását a magasabb szinteken. Ennek során a tavaszi táborunk alatt, egy - helyi viszonyok szerint - nagy kiterjedésű barlangot, és több kisebb, bontásra alkalmasnak látszó üreget találtunk.

A Csúnya-völgy eddigi legnagyobb barlangjára Kiss Péter talált rá. Már az első bejárások alkalmával szembetűnt a barlang szokatlan formakincs. Az errefelé megszokott eróziós kifejlődésű, egy fő patakmederhez kapcsolódó mellékjáratos tagozódás helyett hévizes formakincsű, oldott, leg gömbölyített falú járatok találhatók benne. Az igazi látványosság a barlang utolsó terme, ahol az oldott, áttört falú üregek olyan látványos pókhálója alakult ki, hogy az egész terem feltűnés nélkül lenne beilleszthető a Solymári Ördöglyuk barlangba.

A barlangban kisebb álló és függőeseppkövek, nagyobb eseppkölefolyások, és szolid méretű eseppkőzászlók találhatók. Érdekesség a belső részekben helyenként fellelhető kalcit kristály kiválások.

Faunáját részben a bejáratnál szakaszban megtelepedett klif. rovarok - pókszabásuak, hártványászárnyuak, stb. -, másrészt a fellelt két gerinces faj - 1 db. foltos szalamadra, 1 db. denevér - alkotja.

Az un. Elosztóban - 6,7 pont - kisebb csontkupacok^{ak} is találtunk, de ezek egyelőre nem kerültek meghatározásra. Feltűnő, hogy az utolsó teremben nagymennyiségű guanó rakódott le, ugyanakkor ma épphogy előfordul a populáció, és a jelenlegi bejáraton keresztül nehezen valószínűsíthető egy népesebb populáció áramlása.

A járatok átlagos keresztmetszete egy ember számára teszi lehetővé a mozgást, de kisebb-nagyobb termek gyakran szakítják meg a járatokat. A barlang részletes kutatását, a továbbjutási lehetőség vizsgálatát a következő kutatási periódusban fogjuk folytatni.

Ugyancsak a következő kutatási ciklus munkája lesz a Csúnya-völgy további barlangjainak felkutatása és feldolgozása.

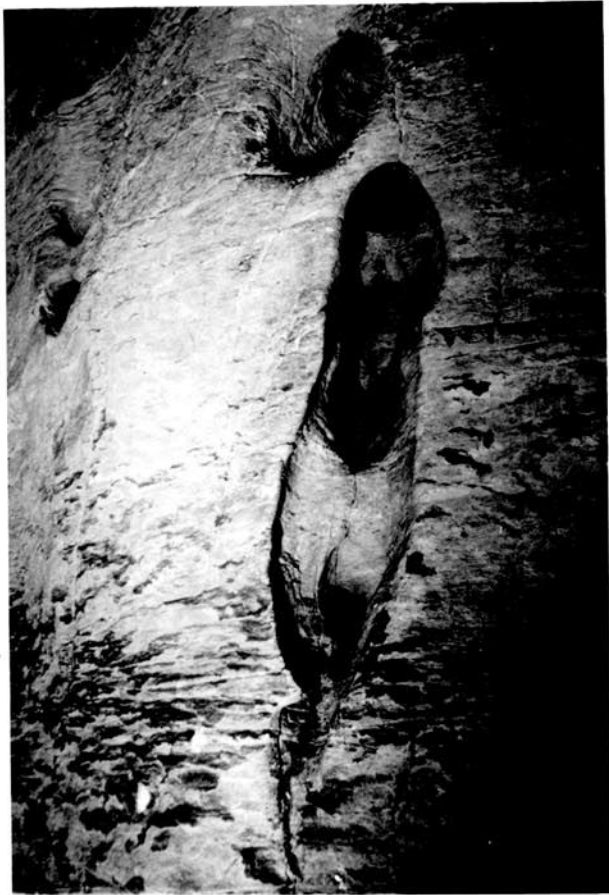
bejárat

a kis kürtő /3-4p./

elosztó

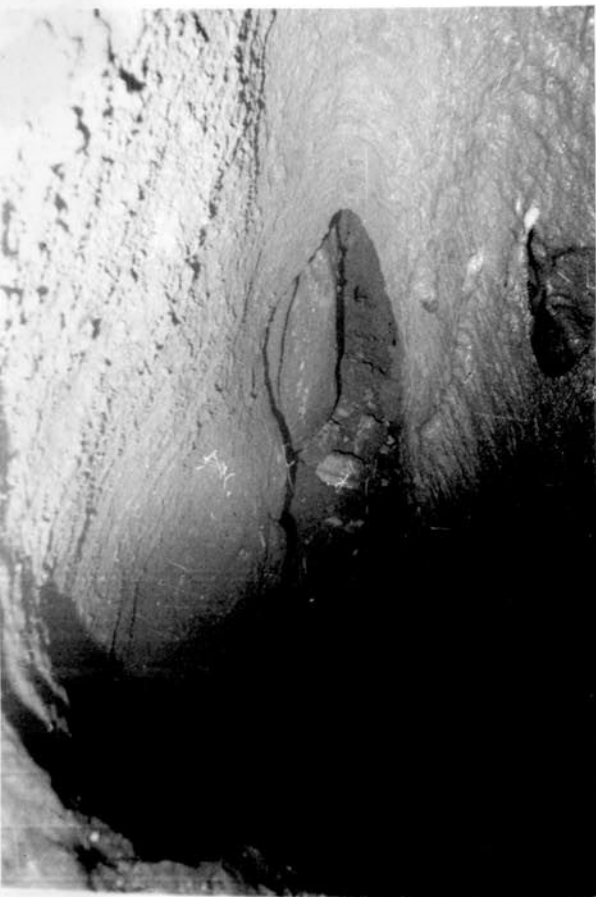
oldási nyomok/6-7p./

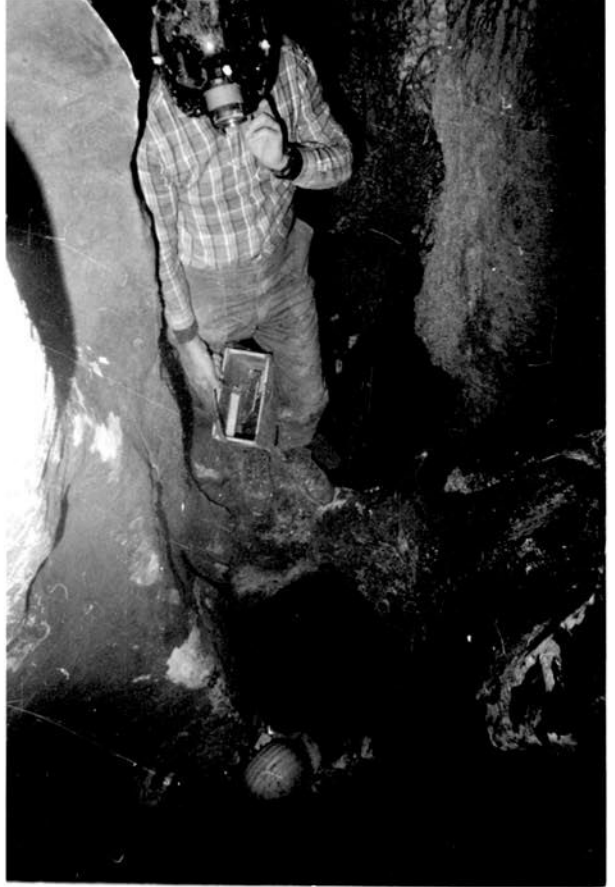

részletek az Elosz-
tóban

végpont

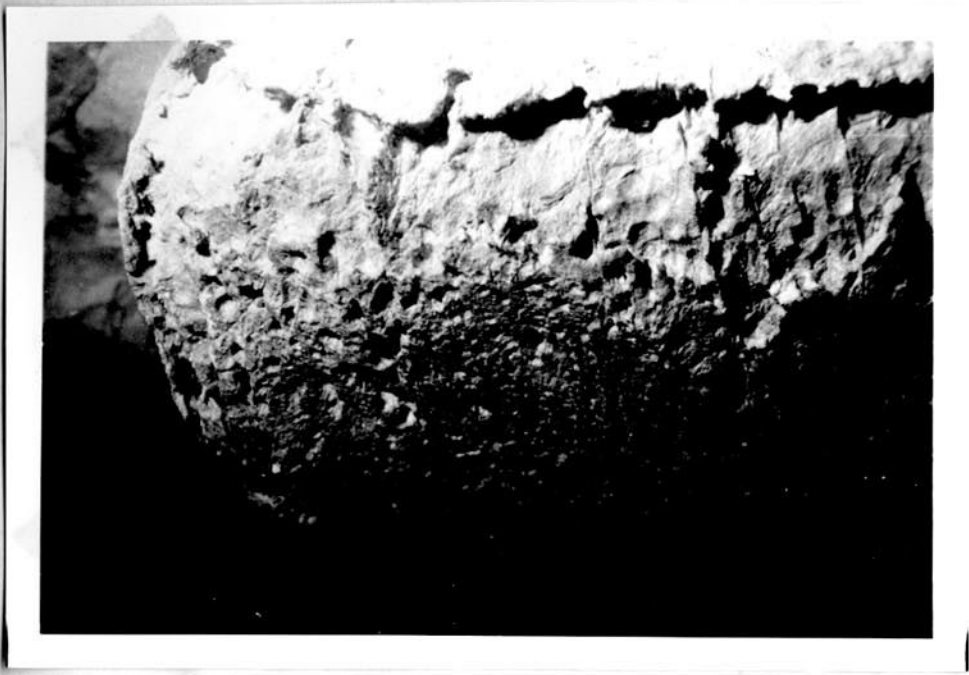
az utolsó terem

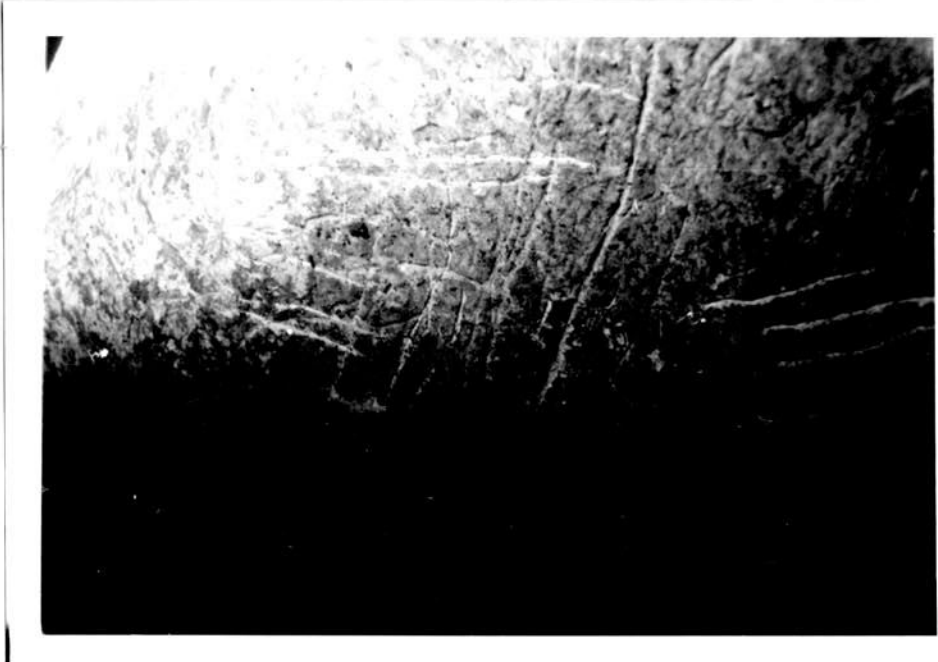
kalcitkiválások

járatrészlet

falrészlet

a "hieroglifák"

a szalamandra

III. Pénzpataki víznyelőbarlang.

Folytattuk a szifon vízszintingadozásának mérését. Váratlan eredményt nem tapasztaltunk. A mért értékeket mellékelve közöljük.

Nyári táborunk - augusztus 6 - 21 - alatt ezúttal nem volt felhőszakadás, így nyugodtabban dolgozhattunk. Folyamatosan bontottuk a szifonkerülő járatot, továbbá egy újabb elfolyót építettünk be a gátba. Így jelenleg egy állandó kifolyó, és két, különböző magasságban elhelyezett túlfolyó szolgál a nagyobb hozamok elvezetésére. A gát keresztmetszet i rajzát mellékletünkben közöljük.

Az utóbbi időben többször felmerült annak lehetősége, hogy a bejárat és a Jutka kürtő közötti szakaszon van egy kőtömb, ami lassan mozog kifelé. Mivel a megfigyelések eredménye nem egyértelmű, ezért a kőtömb két oldalán üveglapokat ragasztottunk fel annak eldöntésére, hogy a mozgás még jelenleg is tart-e? Ha a kőtömb mozgása valóban nem állt meg, esetleg fontolóra vesszük e járatszakasz kiiktatását.

A szifonkerülő járat bontása során az a meglepetés ért bennünket, hogy a járat balra bekanyarodott, miközben eredeti keresztmetszetét változatlanul megtartotta. Megváltozott viszont a kitöltés jellege.

A legfelső - 5-10 cm. - vastag réteg egészen finom iszap, ami könnyen leválik a közetről. Színe szürkés. Alatta egy nagyobb szeméséjű, sárgás színű agyagréteg látható, melynek vastagsága 15-25 cm. Ezalatt már nagyszemcsés - 2-4 mm. átmérőjű -, sárga színű, enyhén morzsalékos, átlag 30 cm. vastagságú réteg következik. Ez a legalsó réteg is.

A kitermelés során gondot okoz a törmelék elhelyezése, de ezt egyelőre megoldottuk. Az igazi gond hogy a munkahely nagyon mélyen van, és a járat is meglehetősen kényelmetlen a munka szempontjából. Mindezzel együtt sikerrel kecsegtető munkapont.

Bár az idén nem került sor merülésre és vízfestésre, valamint rendszeres hőmérsékletmérésre, ezekről nem mondtunk le, és a következő kutatási ciklusban fogjuk elvégezni.

Tavaszi táborunk alatt agyagmintát vettünk az alábbi helyeken:

1. sz. minta: Gerendás-Retyi kürtő közötti felső járat eleje.
2. sz. minta: fenti járat vége.
3. sz. minta: Retyi kürtő feletti bivakhely.
4. sz. minta: a legfelső Sáros kürtőből.

A minták elemzését mellékelten közöljük.

Ugyancsak a tavaszi táborban sor került néhány mellékjárat felmérésére is.

A V I Z S Z I N T M É R É S
A D A T A I
1 9 8 3

1982	december	29.	- 137,78	m.
1983	január	2.	- 137,80	"
		21.	- 137,85	"
	február	11.	- 137,83	"
	március	5.	- 137,90	"
	április	2.	- 137,87	"
		5.	- 137,87	"
		9.	- 137,86	"
	június	4.	- 137,78	"
	július	9.	- 137,80	"
	augusztus	10.	- 137,83	"
		15.	- 137,93	"
		16.	- 137,80	"
		18.	- 137,78	"
		19.	- 138,08	"
	szeptember	10.	- 137,78	"
	november	4.	- 138,80	"
		6.	- 138,80	"

IV. Diós pataki víznyelők:

A II. sz. víznyelőben tovább folytattuk a bontást a patakmederben. Közünkre játszott a kedvező időjárás, de ennek ellenére sem sikerült a továbbjutás.

A III. sz. barlangban megpróbáltuk felkutatni az elfolyási pontot, de egyelőre nem sikerült rábukkanni. Ugyanis még a tavalyi felhőszakadás után azt tapasztaltuk, hogy ez a barlang szintig megtelt vízzel, holott évtizedek óta teljesen száraz. Sajnos nem jártunk eredménnyel, így csak egy legközelebbi felhőszakadásért imádkozhatunk.

Mindkét barlang kutatását jövőre is folytatni kívánjuk.

B E M U T A T J U K . . . . .

1983-ban egy régi, és távollévő munkahelye miatt kevesebbet járó tagunk közelebb vállalt állást, és mind gyakrabban vett részt a túrákon, munkákban.

S C H O L T Z   F E R E N C

nem ismeretlen a csoport egyetlen tagja számára sem.

Alig tizenhat évesen, mint a Toldy gimnázium diákja ismerkedett meg a barlangok világával, mint a Mikus Gyula tanár által vezetett csoport tagja. Részt vett a Toldy-ág felfedezéséhez vezető kutatómunkában, majd a térképezési munkákban is. Ebben az időben lett tagja a Vörös Meteor barlangkutató szakosztályának. Agimnázium elvégzése után sem lett hűtlen a barlangokhoz. 1969-ben alapító tagja lett a DIOGENES csoportnak.

Részt vett a Vecsem forrás bontásában, a Pilis barlang feltárásában, a Szarvaszetetői víznyelő feltárásában és felmérésében, számtalan Diós pataki táborban, a Pénzpataki víznyelő - csoportunk által végzett - első felmérésében, az 1979-es SNIEZANIA expedícióban, jónéhány romániai túrán, bulgáriai mozgótáborokban, és megszámlálhatatlanul sok kisebb túrán.

1973 - 76 között a csoport vezetője volt.

Ő vezette az első komolyabb külföldi vállalkozásokat, és ebben az időben számos fiatal lett a csoport tagja. Munkáját dicsérik, hogy közülük jónéhányan ma is tagjai a csoportnak.

Munkája 1977-ben vidékre szólitotta, és így kevesebbet járhatott barlangba. De a táboroknak továbbra is állandó résztvevője, gyakran családjával együtt.

Évek óta készült közelebb vállalni állást, és ez most végre sikerült. Ezzel lehetővé vált hogy gyakrabban lássuk, halgathassuk sajátos - irónikus, fanyar - véleményét, azt, hogyan látja egy régi ember, friss szemmel, mai dolgainkat.

Csepreghy Ferenc: Néhány magyarországon használt technikai eszköz szakítópróbás vizsgálata.

Külföldön, de hazánkban is sokan foglalkoznak a barlangkutató-sportbarlangászat technikai segédeszközeinek vizsgálatával, műszaki paramétereinek objektív bemérésével. E témában különösen a *Techniques de la speleologie alpine* /Georges Marchach - Jean-Louis Rocourt/ c. könyv adatai forognak közkezen. Bár e mű kvalitásai vitán felüliek, kizárólag nálunk nem beszerezhető, konvertibilis áru kötelek és egyéb felszerelések vizsgálati eredményeit dokumentálja. E-sért tartottuk szükségesnek néhány hazai gyakorlatban beszerezhető és rendszeresen használt kötél, heveder, szilofon vizsgálatát az alábbi céllal:

1. megállapítani néhány gyakrabban használt heveder és snurek terhelhetőségét,
2. megvizsgálni a hevedereket néhány extrém igénybevétel esetén,
3. kideríteni az általunk használt szilofonok gyenge pontját.

A vizsgálat eredménye.

A. Általános vizsgálatok.

	új	használt
1. Danamid heveder, 48x3 mm. fehér, magyar	1.230	950 +
2. Fekete tömlőheveder fehér beszövással		
24 x 3 mm. magyar.	590 +	700
3. Sárga tömlőheveder fekete beszövással,		
15 x 3 mm. osztrák.	480 +	
4. Fekete kenderheveder, szóvjét, 21 x 2,5.	230	

5. Fehér ipari kötél, magyar, $\varnothing$ 6 mm.	285
	290
szakítási nyúlás 30 %	295
$\varnothing$ 9 mm.	574
	583
6. Fregolizsinor, magyar, $\varnothing$ 6 mm.	104 +
	105 +
	90 +
szakítási nyúlás 40 %	

+ a szakadás a befogópofáknál következett be.

A méréseket RM-102 típusu, magyar gyártmányú gépen végeztük.

/szakítási határ: 2.500 kp./ A mért értékek kp/cm² -ben értendők.

B. Speciális vizsgálatok.

1. Mint A/1, csak háromszor megcsavarva	1.100	89 %
2. Az A/1 jelű heveder egy "D" gyűrűbe belevarrva.	1.250	102 % kicsúszot
3. Az A/1 sz. heveder bujtatott rendszerű, /önzáró/ csatban.		60 megmozdult 80 kicsúszott NEM ÖNZÁRÓ
4. Az A/1 sz. heveder 8 cm. hosszan, átlapolással, szabályos keresztvarratokkal, kézi varrással, gépöltéssel, $\varnothing$ 1 mm.-es perlon zsineggel	960	78 %
5. Mint előző, de gépöltés helyett sűrű sűrű féreöltéssel.	980	80 %
6. Mint B/4, de hurkolt varrással, 0,5 mm.-es perloneórnával.	730	59 %
7. Gondatlanul varrva, 3 cm.-es átlapolással, keresztvarrat nélkül, 1 mm.-es zsineggel, gépi öltéssel./provizórikus m./	280	23 %

A méréseket ugyanazon a gépen végeztük. A kötelek kivételével csak egy-egy mintát vizsgáltunk, így az eredményeknél ezt figyelembe kell venni. A tényleges felhasználás során előszerű a fenti értékek harmadára-negyedére méretezni az elkészítendő beülő és mellhevedert. A széles danamidheveder pl. csak akkor alkalmas - véleményem szerint - bekötőnek, ha biztosított hogy egy esést a beülő és a mellheveder egyidejűleg fogja fel. /Kizárva hogy valamelyik esett a hevedert elvágja/ Egy 230 kp/cm² sz. sz. heveder kizárólag kiegészítő célokra való. Pl: kit bag, stb.

A varrások eredményei azt mutatják, hogy az alkalmazott öltésfajta csaknem közömbös a szilárdság szempontjából, ha a varrás elég szoros. A szabályos gépi öltés azért előnyös, mert ha a cérna bárhol megsérül, akkor sem bomlik szét a varrás egykönnyen. Az alkalmazott cérna szilárdsága /átmérője/ nem olyan súlyal esik latba mint gondolnánk. A fele olyan vastag cérnával készített varrat - ami több mint 50 %-al gyengébb - szakítószilárdsága csak 20 %-al csökkent.

/Lásd B 4 és 6 /Nagyonfontos viszont az átlapolás felükete, és az, hogy e felületen minél több legyen a keresztvarrat. Abból a célból, hogy a két heveder a teljes felületen erősen szoruljon egymáshoz. A varrások működési mechanizmusa - következtetésünk szerint - az alábbi: a varrás alapvető erejét az egymáshoz tapadó felületek surlódása adja. E surlódási tényező annál nagyobb, minél nagyobb erővel nyomja össze a varrat a két felületet. Ezért fontos a szoros varrás. A cérna láthatólag csak egész nagy erőnél kapja meg a terhelést, amikor is a varratban lévő lazább hurkok kihúzódnak, az "összevarrt" felületek egy-

mástól eltávolodnak, és a heveder szálainál gyengébb cérnaszálak hirtelen elszakadnak. Feltűnő, hogy a heveder szálai közben egyáltalán nem sérülnek meg.

A jóvarrás feltétele tehát a nagy átlapolási felület. Ennek mértéke: 40 mm.-nél szélesebb hevedernél az átlapolási hossz a heveder szélességének kétszerese; 39 mm. vagy ennél keskenyebb hevedernél az átlapolási hossz háromszoros. Lényeges a sűrű, szabályos keresztvarrat is. Lehetőleg kerüljük a szimpla átlapolást ha erre lehetőség van, mert ez az egyetlen átlapolás, amelynél a varrt felület a teljes terhelést megkapja, és ezért a hevederzetnek minden bizonnyal a leggyengébb pontját hozzuk létre.

Szilofon vizsgálata.

A vizsgált szilofon adatai: kengyel $\varnothing$ 5 mm, húzott rúdacél, "U" alakra hajlítva. A szárak belül mért távolsága 18 mm, a hatásos hossz 155 mm. A fokokszáma 4, az 1. és 3. zárt. Az $\varnothing$ 15 mm, falvastagságuk 1,7 mm, anyaguk hengerelt acél /horganyzott vizeső/. A vizsgált darab már több éve használatban volt, és a vizsgálat időpontja előtt már leselejteztek.

300 kp.-ig - szabályosan lefékezve - gyakorlatilag nagyobb deformáció nélkül viselte a terhelést. Csak az általában normális viszonyok között már megfigyelt rugalmas kengyelgörbülés volt tapasztalható, amely ártalmatlan, de pszichikailag nem túl megnyugtató jelenség. 4-500 kp. között ez az alakváltozás markánsabb jelleget öltött, és maradandóvá vált. A továbbiakban már nem nőtt, és nem is vált katasztrófálissá. 950 kp.-nál a -mint kiderült hibásan megmunkált - második fok oltört.

Tehát a szilofonoknak nem a felső menetes része, nem is az alsó, kis ívű hajlítás a gyenge pontjuk!

Sokkal inkább ügyelni kell készítéskor a nyitható fokok gondos elkészítésére, hogy fűrészeléskor, reszeléskor ne gyengítsük meg. Esetleg kissé excentrikusan is fúrhatjuk. Hogy a kengyel görbülése ne okozzon idegfeszültséget ereszkedés közben, legalább is $\varnothing$ 6-os, $\varnothing$ 8-as acélból készítsük. Ide kívánczik még, hogy ha a legfelső fokba készítéskor egy kis kötélvezető hornyot reszelünk, akkor elkerülhetjük azt a bosszantó és nem is veszélytelen hibát, hogy a felső rész elkerülhetetlen asszimetriája miatt a kötélen rendszeresen a keret ugyanazon oldalán csússzon. Ami egyrészt nehezzé teheti a megállást, másrészt koptatja a pálcát is.

Thieme András:

Ki legyen a barlangkutató csoport vezetője?

Amint azt már a téma első előadásán (Ki legyen a csoport tagja?) is jeleztem, a csoport működésének másik jelentős tényezője a csoport vezetője.

Ki legyen hát a csoport vezetője?

Hogy erre válaszolhassunk először azt kell számbavenni, hogy milyen feladatai vannak. E feladatok összességére az a jellemző, hogy azokat egy adott kapcsolatrendszeren belül kell szintetizálni, differenciálni és nem utolsósorban megvalósítani. Az adott kapcsolatrendszeren belül három fő területet különíthetünk el: - a legális működést biztosító sportszervezeten belüli magasabb szintekkel való kapcsolat, - a szakmai felügyelettel való kapcsolat, - a csoport vezetéséből adódó tevékenységek.

Minden - a csoport vezetése kapcsán felmerülő - feladat a sajátos kapcsolatok e három területén keletkező és a csoportvezetővel szemben manifesztálódó elvárás konkrét megfogalmazása.

Mindhárom terület fókuszában a csv. áll, hiszen a sport és a szakmai felügyelet szemében Ő a "csoport", a csoport tagjai szemében pedig Ő képviseli a szakmai- és sportfelügyeletet. Három urat kell tehát szolgálnia úgy, hogy a szolgálattal mindenki elégedett legyen. Mindemellett a sportfelügyeletnek van szankcionálási joga, a szakmai felügyeletnek szintén, a csoport tagjai pedig leválthatják vezetőjüket. Szegény csoportvezető erősen hasonlít az ökölvívó edzőtermekben látható homokzsákhoz. De sajnos csak hasonlít! Mert aki a zsákot üti meg, annak azért megfájdul

a keze-feje.

Ezekután vegyük számba a feladatokat szinterenként:

- 1.) Felettes sportszervek: - etikai-erkölcsi felelősségvállalás a csoport tagjaiért,
- felelősség a csoport tagjainak balesetmentes munkájáért,
- felelősség a csoport gazdálkodásáért,
- felelősség a csoport tagjai által használt felszerelésért,
- éves munkaterv elkészítése, dokumentálása,
- költségvetés készítése,
- éves tevékenység értékelése, dokumentálása,
- a folyamatos tevékenységhez szükséges gazdasági feladatok ellátása,
- a folyamatos tevékenységhez szükséges adminisztráció elvégzése,
- részvétel a szakosztályvezetés (elnökség) munkájában,
- felelősségvállalás a csoport hibáiért,
- a csoport állásfoglalásának, reális problémáinak, érdekeinek, eredményeinek képviselése.
- 2.) Felettes szakmai szervezet: - etikai-erkölcsi felelősségvállalás a csoport tagjaiért,
- kutatási terv kidolgozása,

- éves munkaterv készítése, dokumentálása,
- éves tevékenység értékelése, dokumentálása,
- a kutatáshoz szükséges engedélyek beszerzése,
- felelősségvállalás a kutatási engedélyben foglaltak végrehajtásáért,
- felelősségvállalás a csoport tagjai által elkövetett hibákért,

3.) A csoport vezetéséből adódó tevékenységek:

I.) Irányítási: - rövid- és hosszútávú tervek kidolgozása,

- kutatási terv kidolgozása,
- költségvetés kidolgozása,
- éves munkaterv készítése,
- kutatási munkaterv éves értékelése, dokumentálása,
- éves jelentés, egyéb dokumentáció összeállítása.

II. Ügyintézői: - a folyamatos munkához szükséges adminisztráció intézése,

- a munkához szükséges pénzeszközök folyamatos biztosítása,
- beszerzések bonyolítása a költségvetés alapján
- kapcsolattartás a felügyelő szakmai szervezettel,
- kapcsolattartás más csoportokkal,

- részvétel a szakosztályvezetés (elnökség) munkájában,
- javaslat tevés a kiemelkedően dolgozók jutalmazására,
- döntés személyi ügyekben,
- aktuális szervezési feladatok ellátása,
- a csoport eredményeinek propagandája,
- kereső munkák szervezése, irányítása,
- nemzetközi kapcsolatok kiépítése, fenntartása,

III. Pedagógia,

- Szociálpszichológia:
- az egymás iránti felelősségérzet kialakítása, fenntartása (csoporton belül, minden barlangosra vonatkozóan),
  - a csoporttal szembeni felelősségérzet kialakítása,
  - csoporttudat kialakítása,
  - egyesület iránti felelősségérzet kialakítása,
  - a csoport tagjai közötti pozitív érzelmi kapcsolatok kialakítása,
  - a csoporton belüli szerep reális önértékelésének kialakítása,
  - az önértékelési zavarok korrigálása,
  - a csoport tagjai közötti konfliktusok kiéleződésének megelőzése,
  - a csoporttag és a csoport egésze közötti konfliktusok kiéleződésének megelőzés

- a csoporttag és a csv. közötti konfliktus kiéleződésének megelőzése,
- segítség az egyéni problémák, konfliktusok megoldásában,

Jogos a kérdés! Ki tud ezeknek az elvárásoknak megfelelni, ki legyen a csoport vezetője? No hát egy ilyen lény mindenképpen van - maga a Jóisten. De mivel Ő is csak annyit jár barlangba mint....., hát rá nemigen számíthatunk. Maradnának azok akiket összegyűrt. Ennyi főnökre meg nincs szükség! Meg aztán ^{akkor} ki járna barlangba?

Az eddigiekből következik, hogy a címben feltett kérdésre egyetlen mondattal felelni, azt a teljesség igényével meghatározni nem lehet. A csoportvezetővel szemben támasztott követelményrendszer legalább is kettős:

1. Meg kell felelnie a vele szemben manifesztálódó elvárásoknak, el kell tudni végeznie a fentebb vázolt komplex feladatokat.
2. Olyan személyiségvonásokkal, tulajdonságokkal kell rendelkeznie, amelyek biztosítják a feladatok elvégzéséhez szükséges beállítódást, illetve lehetővé teszik e beállítódás kifejlődését.

1. Az elvárások legfontosabb eleme, hogy a csoport vezetője mindenképp maga is barlangos legyen, művelje a speológizmus valamely formáját. Csakis ezzel biztosítható a legalapvetőbb feltétel a - szakmai hozzáértés. Fontos továbbá, hogy a csv. a speleológizmus azon területén legyen különösen jártas, ami az adott csoport fő profilja (barlangkutató-sportbarlangászat). De mennyire legyen az adott területen kiemelkedően eredményes? A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a legrosszabb a mindkét irányú szélsőség.

Ha nagyságrendekkel j o b b - hosszabb távon - a csoport élmezőnyénél (n e m á t l a g á n á l) akkor:

- olyan negatív viselkedésformák alakulhatnak ki, amelyek személyiségjegyekké válva súlyos konfliktusokat okozhatnak a csv. és a csoport kapcsolatában (öntelt, lekezelő magatartás, "ex katedra" kijelentések, döntések).
- a magasabb státuszhelyzet és a magasabb ismeretanyag következményeként a rövid és hosszú távú tervek kidolgozásában, végrehajtásában növekszik a csoport és vezetője közötti diszharmónia kockázata (vizfestés, vagy bontás, bontás vagy mászás, tudományos vagy feltáró kutatás, hol a szükséges és elégséges biztosítás határa, stb.).

Hasonló problémát okoz, ha a csv. a csoport élmezőnyénél (n e m á t l a g á n á l) g y e n g é b b kvalitásokkal rendelkezik, mivel:

- ekkor is kialakulhatnak olyan negatív viselkedésformák, amelyek...(intrika, diktatórikus módszerek, mindennemű bírálat elnyomása, személyeskedés, stb.).
- a kevesebb ismeretanyag miatt a csv.-nek nincs potenciális lehetősége reális rövid és hosszú távú tervek kidolgozására és végrehajtására. A csoport és vezetője közötti diszharmónia elkerülhetetlen, totális konfliktus helyzet (hegymászó vezető!)

Az ideális tehát ha szakmai téren a vezető a csoport élmezőnyéhez tartozik. Törekednie kell arra, hogy szakmailag a legképzettebb legyen, de ez nem elengedhetetlen feltétel. Elengedhetetlen viszont, hogy a legképzettebbek közé tartozzon.

1970 óta egy jól működő csoport vezetője elképzelhetetlen

alapvető gazdasági, közgazdasági ismeretek nélkül, hiszen a szerződéses munkákkal szerzett pénzeszközök ésszerű felhasználása nélkül lehetetlen. Csak néhány fontosabb téma:

- milyen legyen az állóeszközök, berendezések, gépek beszerzésének aránya?
- a várható kihasználást figyelembevéve megéri-e?
- nem lesz-e álló eszköz az állóeszköz?
- mi a gazdaságosabb? venni vagy bérelni? tömegközlekedés vagy gépjármű igénybevétele, vagy kombinálva?

Nélkülözhetetlen egy alapvető gazdálkodási készség: elkölteni csak azt lehet, ami megvan. A gazdálkodás alapja pedig csak a tervezés lehet! Ugy kell gazdálkodni, hogy két bevétel között se legyen üres kassza.

A csoportvezető tehát kell, hogy rendelkezzen alapvető gazdálkodási, közgazdasági ismeretekkel és e téren elengedhetetlen, hogy a legjobban értsen hozzá!

Kevés szó esett eddig arról, hogy a csoport vezetője nemcsak főnök, hanem menedzser is. Mégpedig nem saját személye, hanem a csoport menedzsere! A hazai túrák egy részéhez, a külföldi barlangtúrákhoz pedig kivétel nélkül valamilyen engedély, előzetes kapcsolatfelvétel szükséges. Nem lehet ma úgy túrára indulni, hogy felülünk a vonatra, aztán majd lejutunk valahogy. A menedzselési munka része a lehetséges kapcsolat felkutatása, program lekötése, szervezés, a lebonyolításhoz szükséges eszköz biztosítása, a túra befejezése utáni teendők ellátása, elláttatása. Hasonló összetett tevékenység az anyagi alapokat biztosító szerződéses munkavégzés szervezése. A munka felkutatása, felmérése, a szerződéskötés, az irányítás, az adminisztráció bonyolítása szintén e feladatkörbe tartozik.

Kemény menedzselési munka egy-egy külföldi expedíció szervezése. Bár a feladatok közel ugyanazok mint a hazai túráknál, az egyes feladatok tartalma sokrétűbb és nehezebben megvalósítható. A csoport helyes menedzselése megköveteli, hogy a szervezett programok, munkák, arányban legyenek a csoport teljesítőképességével - szakmai-technikai-gazdasági - téren egyaránt. De megköveteli azt is, hogy az elért eredmények ne csak a csoport tagjai számára legyenek ismertek, hanem a szakmai és sportfelügyelet, illetve a barlangosok minél nagyobb tábora számára is. Ennek egyik fontos eszköze a nyilvános jutalmazás, másik fontos eszköze a publikáció készítése, illetve az erre való készítés. Lényeges elv viszont, hogy csak olyan eredmény kerüljön publikálásra, ami valóban figyelemreméltó, és olyan előadásmódban, ami arányos az elért eredménnyel. A publikáció természetesen nem sérti etikai normákat sem.

Összefoglalva a csoportvezető legyen a csoport menedzsere - minden téren.

2. Milyen személyiség legyen a csoport vezetője? Melyek a csoportvezető személyiségének legfontosabb vonásai? Teljes körű személyiségképet ezen a téren nem lehet mintaként felvázolni, csupán a téma szempontjából legfontosabb vonásokat igyekeztem feltárni. Ezek:

- fejlett felelősségérzet (erkölcsi, etikai, gazdasági)

Pozitív erkölcsi-etikai ítélőképesség nélkül a csoport nem irányítható sokáig. Aki nem érzékeli a tisztesség-tiszteletlenség határát, aki saját szubjektivizmusának hatása alá kerül, aki nem fogadja el, hogy első-

corban ő felelős a csoportban és a csoporttal törté-
tekért, aki nem ismeri fel, hogy a barlangkutató cso-
port (ma-együttal gazdálkodási egység is) - az nem
alkalmas barlangkutató csoport vezetésére.

- feladattudat

Szükséges, hogy a csoport vezetője elfogadja saját
státuszát és vállalja az e szereppel járó összes pozí-
tív és negatív konzekvenciát. Kifejlett feladattudat
hiánya esetén a csev. alkalmatlan a vezetői szerepre.

- önálló döntés képessége

Hiánya az egész csoport munkáját megbéníthatja, szét-
zúlíthatja.

Az emberi személyiség egyéb viselkedésmintái, beállítódásai,
tulajdonságai közül különösen

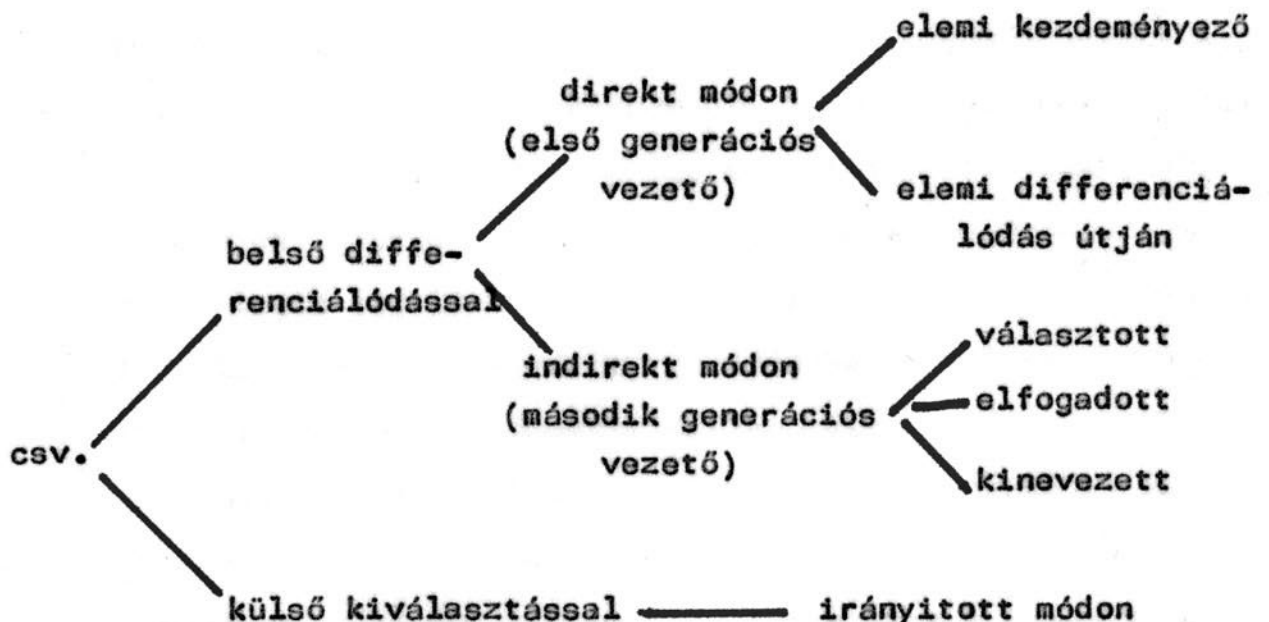
- a megbízhatóságnak,
  - az őszinteségnek,
  - a kiegyensúlyozott idegrendszernek,
  - az objektív kritikai érzéknek, önkritikus képességnek,
  - az ép szomatikus állapotnak,
  - az emberek megítéléséhez szükséges elemi pszichológiai ismereteknek,
  - a feljött együttműködési készségnek
- van kiemelkedő jelentősége.

Masznos ha a csev-nek legalább középfokú végzettsége van.
Fontos szempont a politikai megbízhatóság is. E téren minimális
követelmény, hogy a fennálló társadalmi rendet objektíven lássa
és láttassa.

A csoportvezetés társadalmi munka jellegénél fogva szük-

és ezeken kívül, hogy az illetőnek olyan munkahelye legyen, amelynek munkarendje, a csv. egyéni beosztása lehetővé teszi a folyamatos ügyintézés, szervezés, menedzselést. Szükséges ezen kívül a megbízható szociális háttér - szülők, család, stb. - is.

A csoportvezetésből adódó feladatok, a csoportvezetővel szemben támasztott követelmények után vizsgáljuk meg a tényleges csoportvezetővé válás lehetőségeit. A csoportvezetővé válás útja ma:

A b e l s ő d i f f e r e n c i á l ó d á s folyamatán belül d i r e k t m ó d n a k tekintem, a csoportvezetőnek a csoport tá szerveződés időszakának végére, a szervezett csoporttá alakulás kezdetére történő kiválasztódását. Ezen belül e l e m i k e z d e m é n y e z ő -ről beszélünk, ha Ő volt a csoport vezető: Pl. Tudok egy barlangot, nem jössz megnézni? Nem jössz sziklát mászni? stb. és az időszak végére is az maradt. E l e m i d i f f e r e n c i á l ó d á s útján való

csoporthoz vezetővé válásról beszélhetünk akkor, ha ugyan nem Ő volt az alapító szervező (elemi kezdeményező), de az előbb említett időszakban egyéni tulajdonságai, képességei alapján vezetőegyénségévé válik az alapító magának. **I n d i r e k t** (másodlagos) módon való csoportvezetővé válásról beszélhetünk a már megalakult, működő csoporton belül történő vezetővé válás esetében. A kiemelkedésnek három esete lehetséges:

- 1.) Választott módon lesz valaki a csoport vezetője, ha az előző csv. lemond, leváltják stb. Mivel e tiszt bizalmi funkció is, lényeges, hogy a szavazás eredménye egyértelmű, meggyőző legyen és tükrözze a csoport általános hangulatát. Technikailag csak nyílt szavazás jöhet számításba. Szükséges, hogy a potenciális tagok legalább 90%-a, a többi tagok legalább 60%-a egyetértsen az új csv. személyével. Az új csv. hatékony működéséhez a teljes tagság legalább 80%-nak támogatása szükséges.
- 2.) Elfogadott helyzetű a csv. akkor, ha a csoportba új tagok kerülnek, akik számára a csv. személye eleve adott (érvényes ez abban a helyzetben is, amikor a csoport tagjainak többsége távozik, de a csv. tovább viszi a nevet). Ez az elfogadott helyzet a következő választásig, illetve a kinevezésig tart.
- 3.) Kinevezett módon lesz a csoport vezetője az illető, ha az előző vezető lemondása, leváltása után a csoport nem tud megegyezni az új vezető személyében és a szervezeti felügyelet - szakosztályvezetés, elnökség - a csoport tagjai közül valakit megbiz - ideiglenes vagy állandó jelleggel - a csoport vezetésével. A megbizás megalapozottsága

akkor reális, ha az illető egyébként is szerepelt az aspiránsok között. Az ilyen módon lett vezető csak akkor tud hatékonyan dolgozni, ha a folyamatos munka során bebizonyította alkalmasságát és eredményei alkalmasak az opponensek támogatásának elnyerésére, oppozíciójuk feladására. Ha a megbízás ideiglenes jelleggel történt és a megbízott vezető maga mellé tudta állítani a csoportot, akkor célszerű az új helyzetet választás útján is megerősíteni. Ha viszont a megbízott kudarcot vall, akkor először újra választás útján kell megoldást találni, s ha ez ismét eredménytelen, újabb vezető megbízásával lehet egy utolsó kísérletet tenni. Tudni kell, hogy a második megbízott pozíciója rendkívül nehéz, mivel az összes előző kudarcok jóvátételét mindenki tőle várja. Ha netán a második megbízott is kudarcot vall, a szervezeti felügyelet vizsgálja felül a csoport egész működését, a fiaskó okait, és radikális intézkedésekkel rendezze a csoport helyzetét.

A fentiekből kitűnik, hogy a csv. saját csoportján belül is kétféle helyzetet foglal el. Ennek ^{af} alvető oka, hogy az új tagok és a csv. közötti státuszkülönbség a belépéskor a legnagyobb, míg a régi tagok esetében ez minimális is lehet. E kettős helyzet kihasználásának lehetőségeiről később még lesz szó.

A csv-vé válás összes eddigi lehetőségének közös vonása, hogy az illető már a vezetővé válása előtt is részt vett a csoport munkájában, ismerte annak belső hierarchiáját, kapcsolatrendszerét, vezetési módját. És természetesen őt is

ismerte a csoport. Mindez annyi tapasztalatot és alapvető bizalmat biztosít, ami átsegítheti az újdonsült vezetőt a csv-i munka kezdeti nehézségein.

Nem mondható el ugyanez a külső kiválasztással irányított módon azzá vált csoportvezetőről.

Lehetséges ugyan, hogy a csoport tagjait - ha felületesen is, de - ismeri, ám a belső kapcsolatrendszert, a vezetés módját nem ismerheti teljes mélységében. Ennél súlyosabb körülmény, hogy nélkülöznie kell az alapvető bizalmat. A bizalmatlanság egyik oka, hogy a tagok számára ismeretlenek a vezető egyéni kvalitásai, másrészt oppozíciót vált ki az a mód, ahogyan az illető a csoport élére került. (A személyes okokról már nem is beszélve.) A szakmai ismeretek hiánya mellett ez az oppozíció a másik ok, amiért az így kinevezett vezetők - különösen, ha hegymászó vagy természetjáró az illető - kudarcot vallanak. És ezen az sem segít, hogy a sportvezetés viszont maximális bizalommal van és minden segítséget megad a remélt eredményes munkához. Kinevezett (irányított) vezetőnek csak akkor van esélye az eredményes működésre, és az ezzel járó elfogadott helyzetre, ha szakmailag egyenrangú tudású a csoport potenciális tagjaival, tulajdonságai, személyiségvonásai elfogadhatóak a csoport tagjai számára, vezetési stílusa pedig - a tagok egyidejű bevonásával - a csoport életének rendeződését szolgálja. E kezdeti időben a vezetőnek kell alkalmazkodni a csoport pozitív tendenciáihoz, szokásaihoz.

Ezzel végére értem volna az e témával kapcsolatos gondolataimnak. Ugy érzem sikerült megválaszolni azt a kérdést:

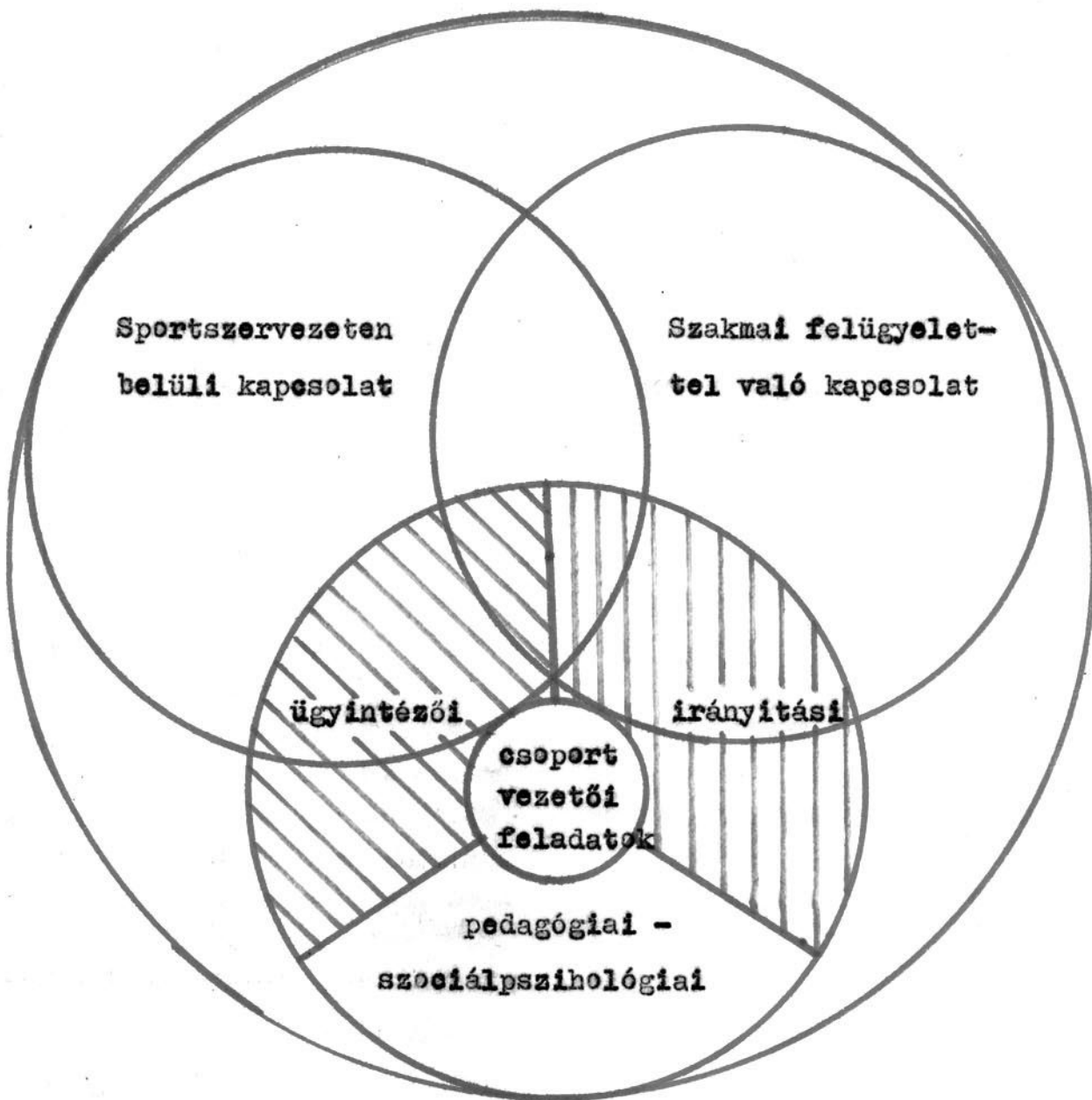
Ki legyen a barlangkutató csoport vezetője?

Bizonyára akad néhány részletkérdés, ami bővebb tárgyalást érdemelt volna, de a téma alapvető vonatkozásait:

- a csoportvezetővel szemben manifesztálódó elvárásokat,
- a csoportvezető személyével kapcsolatos követelményeket,
- a csoportvezetővé válás lehetséges módjait

kellő részletességgel fejtettem ki és azok, mások számára is hasznosnak bizonyulnak majd.

A csoportvezetői feladatok szinterei

1983 évi túráink jegyzéke

82 december	29 -	
83 január	2	Pénzpataki viznyelő
	20 - 23	Szarvaszetetői viznyelő
február	4 - 6	Bajóti Öregkő barlangjai
	10 - 13	Diósi II, Pénzpataki vny.
	18 - 20	Létrási vizesbarlang
	27	Szelimlyuk
	24 - 28	Magas-Tátra
március	11 - 13	Béke barlang
	4 - 6	Pénzpataki viznyelő
április	1 - 10	Tavaszi tábor Répáshután
június	3 - 5	Pénzpataki viznyelő, Diósi II.
	17 - 19	OBV Cserszegtomaji kútbg, Acheron bg.
	10 - 12	Tanulmányút és tábor Sonkolyoson.
	26 -	
július	- 3	" "
	8 - 10	Pénzpataki viznyelő
	17	Természetbarát zomboly
	22 - 24	Bajóti Öregkő barlangjai
augusztus	6 - 21	Nyári tábor Répáshután
	26 -	
szeptember	- 13	Tanulmányút Görögországban
	9 - 11	Pénzpataki viznyelő
október	4 - 10	Részvétel a barlangmentési konferencián
	30	Pilis bg.
november	4 - 7	Pénzpataki viznyelő, Szarvaszetetői vny.
	26 - 27	Sátorkőpusztai bg.
december	2 - 5	Barázdálás zomboly

A KPVDSZ Vörös Meteor TE
DIOGENES csoportjának
kutatási terve az 1 9 8 4 évre

Szarvaszetetői víznyelő : Ácsolatok készítése
A végpont bontása
Klimavizsgálatok

Csúnya völgy : A terepbejárások folytatása
Térképezés
Dokumentálás

Pénzpataki víznyelő bg. : A földgát további erősítése
Végpont bontása
Merülés a szifonban
Hidrológiai vizsgálatok
Klimavizsgálatok

Diós pataki II, III. sz.
barlangok : Ácsolatok készítése
A végpontok bontása
Klimavizsgálatok

A fenti munkákat hétfélig túrákon, ill. időszakos táborok során kívánjuk elvégezni.

Ezenkívül részt kívánunk venni az Országos Barlangosnap eseményein. Túrákat tervezünk az ország -számunkra - kevésbé ismert barlangjaiba.

Külföldi vállalkozások: Túrák a Szóvjétunió, Románia, Bulgária, Jugoszlávia barlangjaiba, helyi barlangkutatókkal közösen.
Részt kívánunk venni a prágai barlangostalálkozón is.

Munkánk eredményessége elsősorban régi tagjainknak volt köszönhető:

Csepreghy Ferenc
Hachbold Márton
Kékesi György
Kolontár József
Kiss Péter
Kalóz Erzsébet
Nemecsek Gábor
Omáisz Mária
Petrányi Dezső
Pesti Éva
Scholtz Ferenc
Thieme András
Vámos Antal
Vámos János
Venkovits István
Vida István
Vida Zoltán

mellett

Homa Gábor
Kotolák Antal
Omáisz Judit
Sándor Rózsa

az idén vettek először részt t a g k é n t a csoport munkájában.

M E G K Ö S Z Ö N J Ü K

végül mindazok segítségét is, akik szakmai és technikai tanácsaikkal, lehetőségeik biztosításával, illetve egyéb módon járultak hozzá a KPVDSZ Vörös Meteor TE

D I O G E N E S

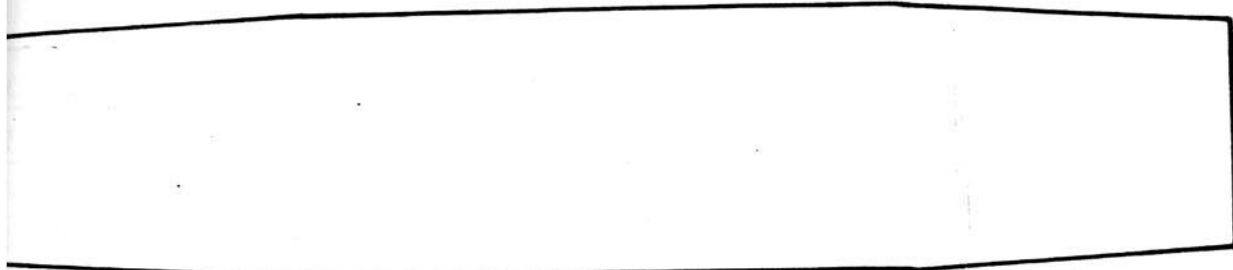
csoportjának 1 9 8 3 évi eredményes működéséhez.

Budapest, 1983 december

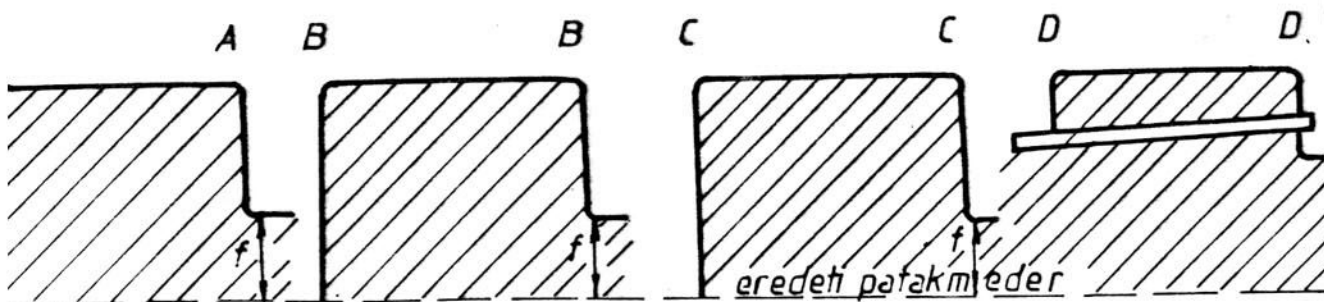
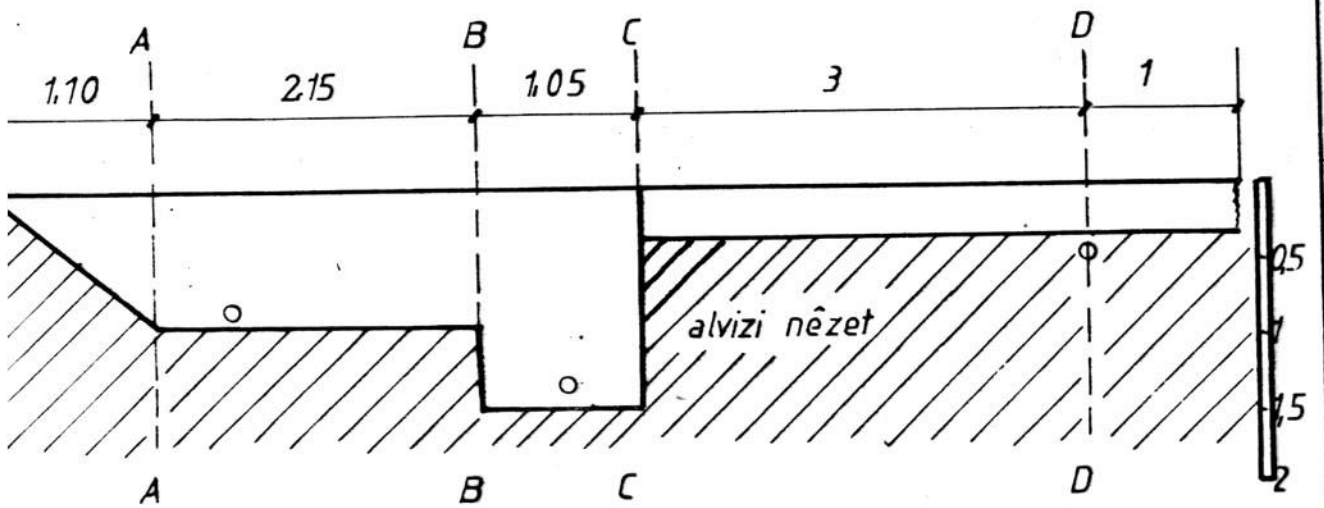

Thieme András
csoportvezető

M E L L É K L E T E K

A PÉNZPATAKI VÍZNYELŐ
GÁTJA

Hossz: 8,3 m   Koronaszélesség: végeknél 1,5 m
középen: 1,75 m

f = feltöltődés

$M = 150$

Szerkesztette: Thieme A.

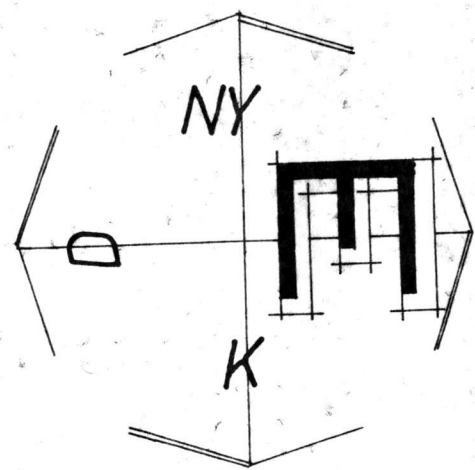
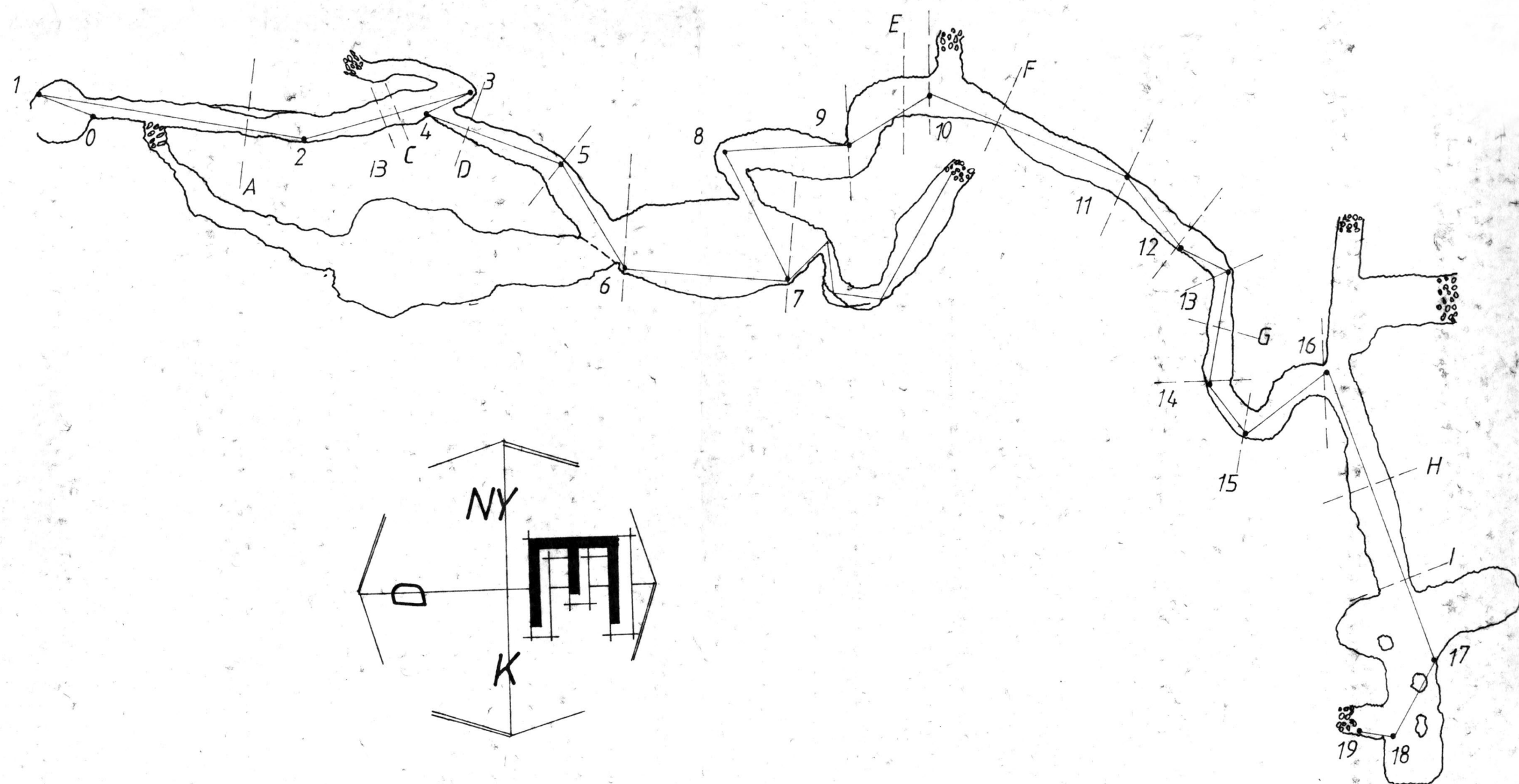
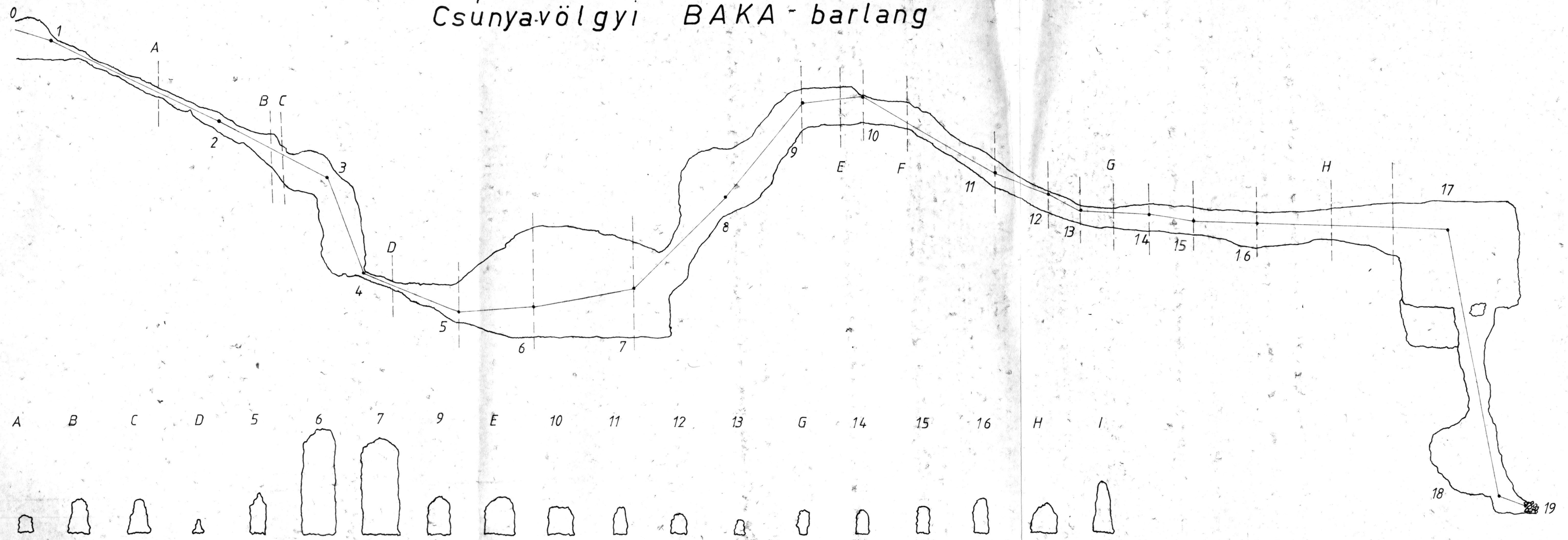
DIOGENES

1983

Csúnyavölgyi BAKA - barlang

DIOGENES. 1983.

FELMÉRTE: GYURICZA JÁNOS
 OMAISZ JUDIT
 THIME ANDRÁS
 ifj. VENKÖVITS ISTVÁN

SZERKESZTETTE: THIME ANDRÁS
 RAJZOLTA: VAMOS ANTAL

KITERJETT HOSSZ: **64,95**
 MÉLYSÉG: 16,5 m
 M: 1:100

